

Posamezna številka 6 vinarjev.

"DAN" izhaja vsak dan — tudi ob nedeljah in praznikih — ob 1. uri zjutraj; v ponedeljkih pa ob 8. uri zjutraj. — Naročnina znaša: v Ljubljani v upravnistvu mesečno K 1'20, s dostavljanjem na dom K 1'50; s pošto celoletno K 20,—, polletno K 10,—, četrtletno K 5,—, mesečno K 1'70. — Za inozemstvo celoletno K 30,—. — Naročnina se pošilja upravnistvu.

Telefon številka 118.

DAN

NEODVISEN POLITIČEN DNEVNIK.

Posamezna številka 6 vinarjev.

Uredništvo in upravnistvo:
Učiteljska Tiskarna, Frančiškanska ulica št. 8.

Dopisi se pošiljajo uredništvu. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo, rokopi si ne vračajo. Za oglase se plača: peti vrsta 15 v, osmrtnice, poslana in zahvale vrsta 30 v. Pri večkratnem oglaševanju po-
pust. — Za odgovor je priložiti znamko.

Telefon številka 118.

Balkanska vojna.

Italijanski mir. — Turško izzivanje. — Novi okovi osvobojenih robov. — Evropska kultura. — Balkanska zveza?

Včeraj zjutraj so listi prinesli novico, da je bil v torek ob 6. zvečer podpisan mir med Italijo in Turčijo. Balkanskim državam sovražno časopisje je prineslo to vest »kot prvo znamenje novega miru« na Balkanu. Težko si je misliti večjo ironijo.

Italijanski »mir od Ušja« — ima lahko za ves nadaljni razvoj dogodkov na Balkanu usoden vpliv. Vsi, ki poznajo, kakšne razmere vladajo na Balkanu za časa »miru« so obsojali korak Italije, ker je prav Italija s svojim mirom omogočila Turčiji — boj proti osvobojenju turskih kristjanov.

Italija baže ni delala po svoji volji, ampak je bila prisiljena. Evropske velesile so hoteli rešiti mir. Ker pa so bili vsi pomirjevalni glasovi na Balkanu brez uspeha — so skušale odstraniti balkanske države s tem, da so Turčijo rešile Italijanov. Tu se je zopet pokazala enotna politika trozveze — »mir od Ušja« je njeno delo. S tem se je hotelo onemogočiti vsako uspešno akcijo Francije in Rusije.

Kakor je znano, so bili vsi balkanski dogodki zadnje dobe posledica — laško-turške vojne. Italija je mogla na Balkanu odločevati s tem, da bi držala na morju svoje pozicije, ki jih je zavzela in bi tako onemogočila vsako gibanje turskega ladjevja. To je bilo posebne važnosti za Grke, ki so najbolj izpostavljeni napadom iz morske strani. Toda Italiji menda ni dišalo, da bi za negotovo plačo vozila svojo politiko po morju. Zato je začela sklepati mir.

Tu je prišla razžaljena Avstrija. Avstriji ni bilo prav, da grof Berchtold ni dosegel nikakoli uspehov in da je dobil odločilno besedo: Poincaré in v njim Sazonov. Poznalo se je, da je Izvoiski v Pariz in da dela svojo balkansko politiko s pomočjo Francije. To je Avstrija hotela preprečiti — in seveda tudi Nemčiji francoski vpliv na Balkanu ni mogel biti po godu. Zato je Italija sklenila mir.

Trozveza hoče obvladati balkansko politiko. In ta politika je odločno proti — Balkanski zvezi. Zato so nemški listi italijanski mir pozdravili, kot znamenje boljših časov — za nemško politiko na Balkanu...

Civilizirani evropski svet pa je videl v tem zmago azijskega nasilja — prepoved proti osvobodilni vojni.

Kaj sledi iz tega? Turčija je dobro vedela, kje ima svoje prijatelje, zato je postala predrzna. Vpad čez srbsko mejo kaže na izzivanje. Turki so scier dobili batine, toda s svojim napadom so pokazali, kako se čutijo varne — posebno proti Srbiji, ker vedo, kako ima Srbija vezane roke.

Črnogorske zmage so Turke poučile, da se bliža nevarna vojna. Ako bi Črnogorci podpirali Italijani, moglo bi postati to za Turško še bolj nevarno. V zadnjih vstajah je Garibaldi obljubljal Albancem pomoč in Albanci so se veselili njegovih obljub. V Skadrin bi imeli Italijani lepo središče za svojo nadaljnjo politiko v Albaniji in na severni obali Jadranskega morja. Pot od Odranta do Valope je kratka.

Sklepalo se je tudi, da med Črnogoro in Italijo drže rodbinske vezi. Rodbinske vezi so v politiki postranska stvar — vendar so ugodne — kadar se z njimi strinjajo državne koristi. Od Italije podpirana Črnogora bi mogla zelo uspešno nadaljevati svoje zmage. Zato je bilo treba Italijo — odpraviti z bojišča. Tako je zahtevala korist Avstrije — oziroma trozveze.

Turki so si po miru takoj dobro oddahnil in — so se čutili dovolj močne, da se maščujejo nad onimi, ki so se hoteli osvoboditi. Turški poslani iz Sofije, Belgrada in Aten so odpočivali — in Turčija skuša te države kaznovati za njih predrznost. Ako se armade pravočasno ne združijo — je mogoče, da Turki zmagajo nad posameznimi oddelki. Današnji položaj kaže, da so balkanske države v svojih zahtevah čim dalje bolj osamljene. Turčija pa ima ravno bližnje velesile na svoji strani... Ostane samo še Rusija. Krščanska evropska kultura se je izkazala zopet — sedaj pridejo stare razmere pod naslovom »status quo«, ki je »ideal« Evrope — ali pa pride do težke vojne z zelo dvomljivim uspehom. Turčija sedaj lahko reče: pridite! Vojna je sicer tudi sedaj prav tako gotova stvar kakor preje — samo pod gotovimi pogoji...

Svetovni mir — tako pišejo listi — je rešen. Dokler je Italija stala v boju s Turčijo, ni mogla biti trozveza v najboljšem razmerju s Turčijo. Ako bi Italija nadaljevala vojno, bi bila — baže — Avstrija dvakrat prisiljena poseči v vojno. Sedaj pa bo trozveza poskrbela, da vojska ne bo prestopila meje balkanskih držav. Avstrija se bo sedaj tudi lažje pogovarjala z Rusijo. Kratkotrajno: en del balkanskega vprašanja je rešen. Balkanske države nimajo od kulturne Evrope pričakovati nobene pomoči — nasprotno jim stoji Evropa za vrat, kakor hitro bi zahtevala, da se razširijo njih meje. Tudi ko bi zmagale nad Turčijo, meje se ne smejo razširiti. Kdo naj pod takimi pogoji začne vojno? Zakaj naj se bojuje? Čemu, Ako so zabranjeni uspehi.

Tako stoji oborožene balkanske države pred težkim vprašanjem. Z orožjem v roki morajo gledati izzivanje svojega stoletnega sovražnika. Njih samostojnost je le na papirju — vsi hočejo imeti pravico, da odločujejo o njih usodi.

Kulturna Evropa jih še ne prizna za polnoletne, da bi vzeli svojo dedščino. Evropske velesile so enake kartelu jerofov, ki si dele dobiček od njih dedščine. Ako bodo balkanski narodi dorasli v samostojne gospodarje, bo konec tega dobička. Zato so balkanske države enake mladim ljudem, ki jih jerobi puste v rokah ničvednega gospodarja. Čim slabši gospodar, tem lažje se zabranjuje svoboda njim, ki imajo pravico do dedščine. In balkanski narodi naj še nadalje trpe, naj gledajo, kako Turki koljejo njih otroke, kako pobijajo starce, onečajo žene — kako vladajo brez zakona in brez pravice. Mlade sile balkanskih narodov naj bodo še vedno vkovane v ozke spone sedaj odmerjenih državnih mej — od tu naj

gledajo svoje trpeče brate in naj čakajo, da jim Evropa dovoli, da na svoji zemlji sami gospodarijo. Samostojna moč balkanskih Slovanov se ne sme razviti — kajti potem je Balkan njih last, kakor je to odločila zgodovina.

Osvobojenje leta 1878. je bilo posledica groznih turskih morij in nečloveških nasilij. Idealna Rusija je šla na boj v imenu vere in slovanstva. Zapadni sosedje so morali dobiti svoj delež, da so dopustili osvobojenje. Osvobojenje pa je bilo le deloma — kolikor je zapovedovala nujna potreba in kolikor je dovoljevala evropska sebičnost. Grof Andrassy je skrbel, da je ostalo še toliko sužnosti, da mora Evropa izvrševati svoje oduševsko jerobstvo. Ko pa so »osvobojeni« vzrastli in so hoteli človeške svobode enako z drugimi ljudmi — so jerobi dali gospodarju priliko, da kaznuje nepokorne in da jih dene v okove, če ne bodo mirovali: češ, ako nečesto živeti, v sužnosti — naj ne žive.

Evropska kultura torej v polni meri izpolnjuje svojo dolžnost — ne samo v Evropi — tudi drugod. Širjenje »krščanske kulture« se jim zdi bolj mogoče pod otomskimi polumesecem, nego v okrilju mladih cvetočih balkanskih držav. To kaže evropska politika teh dni.

Balkanska zveza se danes imenuje zveza Bolgarije, Srbije, Grecije in Črne gore.

V tej zvezi igra prvo vlogo Bolgarija, ki je najmočnejša po številu prebivalstva, po va-
jaštvu in po svoji politiki. Bolgarija je tudi najbližja morju in Carigradu in ima največ pravice potegovati se za svoje macedonske brate. Vendar Bolgarija dela vse v soglasju z drugimi tremi zavezniki in se neče izpostaviti na stališče vrhovne voditeljice. Balkanska zveza je samo ad hoc t. j. za čas vojne, za bodočnost je dopuščena vsaki državi svoja pot. Ako bi se ustvarila iz teh štirih držav stalna balkanska zveza, — ki bi bode gotovo potrebna za nadaljno politiko — bi tej zvezi stala na čelu Bolgarija, ki bi potem vodila v soglasju z drugimi tremi državami balkansko politiko.

Balkanska zveza pa je mogoča tudi v drugi obliki. Znano je, da se je kmalu po osvoboditvi vojni pojavila misel, naj se ustvari Balkanska zveza pod vodstvom — Turčije. Stambulov, bolgarski ministrski predsednik je padel kot žrtev te ideje (1886). Stambulov je dokazoval, da je ugoden razvoj balkanskih držav mogoče le v zvezi s Turčijo. Hotel je na ta način »osvoboditi balkanske države pred osvoboditelji...

Nam je seveda taka ideja precej tuja — in tudi bolgarska mladina je ni mogla sprejeti — zato je bil Stambulov na ulici umorjen. Ideja zveze balkanskih držav pod Turčijo bi imela namen preprečiti evropskim državam zlorabljanje Balkan. Seveda ni dvoma, da bi od take zveze imela največ dobička — Turčija.

Balkanska zveza pa je mogoča tudi pod pokroviteljstvom dveh »balkanskih velesil« — pod Avstrijo — ali pod Rusijo. Ni dvoma, da bi se nobena država takega pokroviteljstva ne branila, ker je dobičkanosno... Seveda bodo balkanske države iskale zvez tam, kjer se jim nudi pomoč — ne tam, kjer slutijo grabežljivost. Danes se ne more reči, kaj je zanje boljše. Pričakujejo naklonenosti od Rusije — od Avstrije pa miru. Za enkrat nimajo protekcije

ne tu ne tam. Osamljene skušajo rešiti svojo samostojnost.

Kakšna bo bodoča Balkanska zveza, bodo pokazali bližnji dogodki.

Turek na polmescu.

Turek (svoji huriski): Slaba nam prede, Selima. Ako pojde tako dalje, ne bo kazalo drugega, nego da se vsi Turki — preselijo — na polmesece.

Z bojnege polja.

Tik pred vojno.

Kritična situacija na Balkanu se bliža svojemu koncu. Dogodki se razvijajo čisto v istem stilu, kakor je bilo pričakovati. Če so mogoče gotovi naivni diplomati še vedno mislili, da se jim bo vendarle posrečilo pogasiti tleči požar na Balkanu, je bila to njih stvar. Danes je vsa diplomacija edina v tem, da se bo boj med Jugoslovani in Turki moral odločiti z orožjem. Turčija drvi sama v vojno. Odgovor Porte na velevlasti je tak, da je le še pospešil dogodke. Kakor poročajo zadnje vesti, izroče Bolgarska, Srbija in Grška Turčiji že danes ultimatum, tako da izbruhne splošna vojna najpozneje v petek. Porta je baže tudi že odpovedala svoje poslanike iz Sofije, Belgrada in Aten.

Vojne priprave na strani balkanskih držav so končane in mesto brezpomembnih prask na srbski in bolgarski meji bomo v kratkem čuli o velikih bitkah, kjer se bo odločilo, ali bo Balkan še gnij pod turskim jarmom, ali pa bodo zagospodarili nad njim kreпки v neprestanih bojih utrjeni zdravi Jugoslovani. Turški vpad v Srbijo, ki je dal našim sovražnikom povod, da so govorili o velikih neuspehih srbske armade, se je izkazal kot čisto navaden spopad med predstajami, pri katerem so turške regularne čete prekorale srbsko mejo, a se kmalu morale zopet umakniti.

zem Pariza... Drugo jutro se vrnejo... in imajo denar... Ali hočeš, da naprosim katerega izmed teh hrabrih naj te nauči rabiti orožje ponoči v sovražni zemlji?...

Zdaj jo je Lantné razumel. Čudna zmedenost se je polastila njegovega duha.

Nikdar prej se ni začel pred njim to strašno vprašanje s toli grozno razločnostjo... Bil je cigan... Njegov materinski jezik je bila latovščina rokovanjačev.

Tudi on je bil rokovanjač kakor vsi drugi. »No, torej, odgovori.« ga je priganjala Ciganka.

»Mati Ciganka...« Prekinil se je, kakor da se nekaj obotavlja. »Zakaj mi praviš danes mati Ciganka? Doslej si me klical vedno samo mati!«

Da! Odkod se je bil vzel nenadoma ta pridevek k imenu »mati«? Ali se je kaj utrgalo v ljubezni mladega moža?

Pravzaprav sam ni vedel tega. Beseda mu je bila prišla na jezik, ne da bi kaj mislil, ko jo je izrekel.

Ona pa ga je gledala z veliko tesnobo. V Cigankini duši se je godila globoka, temna drama: toda je ona je vedela za svo

njeno globokost in pozirala ves njen črni mrak. »Torej nisi več tvoja mati,« je vprašala. Pogledal jo je z zmedenim očesom.

Hotelo se mu je pomiriti, potolažiti, objeti jo in poljubiti... Toda nekaj mu ni dalo!... Zamrmral je mašinalno: »Mati Ciganka!...«

Z bledim smehljajem na ustnicah je izpustila Lantnéjevo roko, ki jo je stiskala dotlej krčevito v svoji desnici.

LISTEK

M. ZEVAKO:

V senci jezuita.

(Dalje.)

In razlagali so si ravnodušnost njeno nad sinovim obešenjem tako, da se je potolažila z zavestjo, da ima še tega otroka, spočetega najbrže od katerega francoskega velikaša. Zakaj otrok ni kazal niti najmanjše sledi ciganske pasme, in Ciganka je bila tiste čase kljub svojim letom še vedno dovolj čedna, da se je bilo mogoče pregrešiti nad njo.

Tako je torej sestojala ciganska rodbina zopet iz štirih glav: starega cigana, ki je tekal venomer okrog in prodaljal svoje vrbove košarice, ciganke, potolažene nad izgubo obešenega sina, in otrok, Manfreda in Lantnéja, obeh neznanega izvira.

Vsi raznoliki dogodki, ki so spremljali to izpremembo, so se stopili v teku časa, zabrisali se in izgubili nazadnje iz spomina sosedov. Sicer pa se je v par letih izpremenila vsa okolica okrog Ciganke, ki je ostala edina, kakršna je bila: prebivalstvo Dvora Čudežev se je izpreminjalo in obravljalo neprestano, liki voda kalne, deroče reke...

In nastalo je mnenje, da živi Ciganka v svojem brlogu od pamtveka, otroka pa sta bila vsem znancem kvečjemu dve zagonetni zgodbi, ki nihče ni vedel njunega začetka.

Bila sta tu — to je bilo vse, kar so vedeli o njiju.

Mali Lantné je naglo pozabil svojo žalost. Nehal je pomalem klicati izgubljenega mater.

Začel se je igrati z Manfredom, ki se je trudil na vse načine za njegovo prijateljstvo. Začel je tekati po ulicah Dvora Čudežev, mali prijatelj pa mu je bil izkušen vodnik.

Nato je preteklost izginila iz njegovega duha.

Ko je bilo Lantnéju deset let, bi se bil smejal vsakomur, kdor bi mu bil rekel, da ne živi že od svojega rojstva med cigani.

Prišel je bil dan, ko je začel sam od sebe klicati Ciganko »mater«...

Radost Ciganke je bila nepopisna tisti dan.

Toda čuvala se je, pokazati jo.

Omenimo še tole: zdelo se je, da Ciganka ljubi Lantnéja; storila je vse, kar je bilo treba, da obudi v otroku mnenje, da je ljubljen v resnici; toda njene blede ustnice se niso nikoli doteknile otrokovega čela. Nikdar ni materinski poljub razodel Lantnéju, da ima mater.

Zdaj, ko ve vse to, bo bralec razumel tesno prijateljstvo, ki je družilo Manfreda in Lantnéja.

Bila sta enakih let in enakih nagnenj; nahajala sta se v istem položaju, in ista tema je odevala njuno preteklost.

Vzrastla sta skupaj v globoki nevednosti vsega, kar ni bilo umetnost rabe orožja in telesna vaja.

Bilo jima je šele pičlih petnajst let, in že sta njiju razviti postavi, utrjeni v težkih vajah, in njiju obraza, blesteča se predrznosti, izzivala med mladimi ljudmi na Dvoru Čudežev vsestransko občudovanje.

Tu naj omenimo čuden dogodek, ki spada v to dobo.

Črnogorsko-turška vojna se je sedaj razvila na vsej črti in kmalu pade odločitev pred Skadrom. Padec Tuzija, kjer je bilo vjetih nad 5000 Turkov, je velikanske važnosti in lahko z mirno vestjo rečemo, da bo v kratkem črnogorska zastava zavihrala tudi nad Skadrom.

V trenutku, ko bo začelo grmenje topov okoli Skadra, katerega bodo črnogorski junaki naskočili od dveh strani, upamo, da se bodo na vsej črti poskusili tudi Srbi, Bolgari in Grki s Turki.

VOJNA BO V ČETRTEK.

Belgrad, 15. oktobra. Avstro-ogrski poslanik v Belgradu Ugron je posetil turškega poslanika in dalje časa konferiral z njim. Turško poslanništvo v Belgradu bo izročeno v varstvo Avstroogrške. Kralj Peter odpotuje v četrtek v glavni srbski tabor v Niš. Splošna vojna na Balkanu izbruhne v četrtek.

PORTA SKLENILA ODPOKLICATI SVOJE POSLANIKE.

Carigrad, 15. oktobra. Porta je sklenila odpo-klicati svoje poslanike iz Sofije, Belgrada in Aten. Pustila bo samo po enega tajnika, da ču-va arhiv.

Carigrad, 15. oktobra. Odpoklic turških poslanikov iz Sofije, Belgrada in Aten opravi-čuje Porta za Sofijo in Belgrad s tem, ker sta Srbija in Bolgarska izročile znano noto, za Ate-ne pa s tem, da je Grška dovolila krečanskim poslanecem vstop v grško zbornico. Minister za zunanje zadeve, Noradunghian je takoj sklical ministrski svet, da brzojavi imenovanim trem poslanikom naj zapuste svoja mesta in odpo-tujejo v Carigrad.

ALBANSKI ZAVZELI PRIZREN.

Belgrad, 15. oktobra. Semkaj je došlo poro-čilo, da so Albanci zavzeli Prizren in odstavili turške oblasti.

ISA BOLJETINAC IN VOJNA.

Belgrad, 15. oktobra. Iz meje se poroča, da neprestano prihajajo v Srbijo albanski be-gunci, ki ne marajo pod turško orožje. Isa Bo-ljetinac bo pozval vse svoje pristaše pod oro-žje in se pridružil srbski armadi, ki bo prodirala proti Kosovem polju.

Črnogorsko-turška vojna.

PRED SKADROM.

Cetinje, 15. oktobra. Strašen poraz, kate-re-ga so doživeli Turki pred Tuzijem, je na Turke uplival silno depresivno. Turške čete so se v največji naglici umikale proti Skadru, kjer je zbrana glavna turška armada proti Črnogor-cem pod Essad pašo. V armadi prestolonasled-nika Danila vlada največji red, vojake same pa je kar težko vzdržati pred nepremišljenimi na-padi. Neprestane nove zmage so vzbudile v Črnogorskih junakih veliko samozavest in po-nos. Vojaki kar koprne, da bi se že enkrat spo-padli s Turki tudi pred Skadrom in ž njimi pošteno obračunali.

Cetinje, 15. oktobra. Brigada princa Danila je že čisto blizu Skadra. Na potu od Tuzija ni naletela na noben poseben odpor, pač pa se je neprestano pridružujejo nove čete Malisorev, ki zahtevajo orožja, da gredo skupno s Črno-gorci v boj proti Turkom. Črnogorci so razde-lili med Malisore večino zaplenjenega turškega orožja, razven topov, katere bodo sami rabili za naskok na Skader.

Podgorica, 15. oktobra. Črnogorska arma-da stoji pred Skadrom. Na potu je prišlo do več-jege boja le pri trdnjavi Hum, katero so črno-gorski junaki vzeli z naskokom in vzeli celo po-sadko s častniki in poveljniki vred.

Cetinje, 15. oktobra. Glavni boji okoli Skadra se bodo pričeli kakor je pričakovati v petek, če že ne v četrtek. Princ Danilo bo naj-brže z naskokom počakal toliko časa, da dobi obvestilo, da je tudi kolona generala Martino-viča že dospela pred Skader. General Marti-novič ima sedaj prestatati najhujše boje. V okolici Tabaroša, ki je silno utrjen, se vrše neprestano

krvave bitke. Črnogorci le počasi napredujejo in imajo velike izgube. Dosedaj so se približali trdnjavi že na 1000 m, a naprej se niso mo-gli priti vsled strašnega streljanja črnogorskih brzostrelnih topov in razsvetljevanja z reflektorji. Baje je okoli Taraboša dosedaj padlo že okoli 800 črnogorskih junakov. Krivi so temu črnogorski vojaki precej sami, ker kljub opo-mi-nom drviljo neprestano naprej v smrt. Vendar je pričakovati, da se Črnogorcem četudi z veli-kimi izgubami posreči okupirati Tabaroš v če-trtek. S tem bodo vojne operacije okoli Skadra končane in pričel se bo boj za Skader od dveh strani. Skader sam se najbrže ne bo dolgo dr-žal, ker ni prišlo nobene pomoči z juga.

Cetinje, 16. oktobra. Ravno kar je došlo semkaj poročilo, da se vrši sedaj generalni na-skok na trdnjavo Taraboš. Izid boja še ni znan. Kakor zatrjujejo poročila, je bitka silno krvava. Črnogorci kakor divji naskakujejo trdnjavo, Turki se pa branijo kot Levi.

Carigrad, 16. oktobra. Tukaj vlada radi dogodkov okoli Skadra velikansko razburje-nje. Zjutraj se je nenadoma razširila po mestu vest, da je Skader že padel v črnogorske roke in sicer brez vsakega boja. Ljudstvo je silno razburjeno, posebno radi tega, ker je sedaj trd-no prepričano, da so vsa turška poročila z bo-jišča izmišljena ali pa skrajno olesjana. Ob-činstvu se niti še sanjalo ni, da so Črnogorci zavzeli že vse večje utrdbе, ki branijo pohod do Skadra. Danes so se zbrale pred palačo voj-nega ministrstva velikanske množice ljudstva, ki so energično zahtevale natančnih podatkov o vseh dosednjih turških porazih, izgubah in številu mrtvecev. Vojni minister je ljudstvo pomiril s tem, da je izjavil da vesti o zavzetju Skadra še niso potrjene in da je tudi nemogoče, da bi Črnogorci že danes naskočili mesto. V mestu vlada velikansko razburjenje, ker vlada prikriva in zatajuje neprestane nove turške po-raze na črnogorskem vojnem pozorišču.

Cetinje, 15. oktobra. Tu pričakujejo, da se prične vsak čas obleganje Skadra. Črnogorci mesta ne bodo takoj pričeli naskakovati, ampak je bodo nekaj časa samo bombardirali. Turki so že pripravili vse potrebno, da odbijejo črnogor-ske napade, vendar je pa skoro izključeno, da bi se moglo mesto dolgo vzdržati posebno ker se bo moralo posadka braniti na dve strani.

Cetinje, 15. oktobra. Iz vseh krajev Črno-gore prihaja ljudstvo gledat turške vjetnike. Turki se v Črnigori jako dobro počutijo, ker ravna Črnogorci z njimi viteško. Dosedaj se niso v Nikšiću in Cetinju pojavile nobene sov-ražnostiprotiturškim vjetnikom. Po bolnišnicah strežijo usmiljenke turškim ranjenim ravno z isto ljubeznijo in požrtvovalnostjo kot svojim rojakom.

Cetinje, 15. oktobra. Okoli Gusinja so še vedno jako hudi boji. Turki so dosedaj četudi s hudimi izgubami odbili še vse črnogorske na-pade.

Cetinje, 15. oktobra. Levo krilo armade ge-nerala Vukotića je na pohodu proti Rožaju na-letelo na hud odpor od strani Turkov. Vnela se je takoj huda bitka, katere izid pa še ni znan.

TURKI ŽE DIVJAJO.

Belgrad, 15. oktobra. Iz Sandžaka prihajajo strašna poročila o grozodejstvih Turkov, katere uganjajo nad kristjani. Nekemu srbske-mu starcu so izkopali oči, odsekali nos in ga odposlali preko srbske meje. Krvoloki dalje pobijajo srbske otroke in žene, možke pa po-šaljajo v Malo Azijo v suženjstvo. V selo Mo-krinje je udrl 60 turških vojakov, ki so po-klali vse kar so dobili. Kmetje, so pobiti, otroci poklani ženske pa so pobegnile na vse strani. Včeraj se je vršil poboj v štirih vaseh. V Ru-tušu so Turki obkolili hišo bratov Marjanovič, jim vzeli vse puške in jih nato zaprli v sobo. Ko so to zaznali kmetje v okolici, so takoj pri-hiteli Marjanovičem na pomoč in jih rešili pred nadležnimi grozovitostmi. Konečno se je navali-lo na vas 120 turških vojakov, ki so se pa mo-rali po hudem boju umakniti. V vasi Migici so Turki odsekali glavo kmetu Milosavljeviču, kmeta Pevanca so natakili na kol, kmeta Sanvo pobili s kamenji, kmeta Janjico raze-

kali na drobne kosce, popu Bakalinu prerezali vrat, popu Budravcu odrezali nos, pobili pet kmetov in zažgali osem hiš. V Vatrnici so Turki razrušili pravoslavno cerkev, popu Sa-vici odsekali glavo in poklali mnogo otrok. V Skoplju vlada med Srbi velika panika, ker se je razširila vest, da so Turki pričeli s klanjem tudi že v Bitolju.

SRBSKI BEGUNCI IZ SANDŽAKA.

Belgrad, 15. oktobra. Semkaj je došlo po-ročilo, da je zadnje dni pribežalo v srbsko ob-mejno trdnjavo Raško 75 srbskih družin z 833 otroci iz Sandžaka. V Vranjo v južni Sr-biji je prišlo dosedaj že okoli 3000 srbskih beguncev. V Sandžaku vlada že popolna anar-hija. Srbski prebivalci komaj čakajo, da udre srbska armada v Sandžak in reši svoje brate nadaljnega klanja od stram turških krvolokov.

BALKANSKI PROSTOVOLJCI.

Belgrad, 16. oktobra. Danes je došel sem-kaj prvi oddelek ruskih prostovoljcev, ki se bodo na strani Srbov borili za osvoboditev macedonskih Slovanov izpod turškega jarma. Na kolodvoru je občinstvo ruske prostovoljce viharno pozdravilo. V treh dneh pridejo na-dalje čete ruskih prostovoljcev, kojih se je oglasilo dosedaj že okoli 10.000.

Slovenska zemlja.

Iz Maribora.

V nedeljo dne 20. oktobra popoldne ob 3. uri se vrši v restavraciji Narodnega doma ustanovni občni zbor naprednega političnega društva za mariborsko okrožje. Posetniki ob-čnega zbora si obenem lahko ogledajo zanimi-vo »Obrambno razstavo« ki bo odprta v ne-deljo, 20. oktobra celi dan. Zvečer se poje v gledališču komična opereta »Vzbujeni lev«. Pripravljalni odbor.

Iz Novega mesta.

Uradna učiteljska okrajna konferenca se je vršila v soboto dne 12. oktobra 1912. Vse učiteljske se je polnoštevilno zbralo, in z vsi resnobno sledilo dnevnemu redu, ki ga je otvo-ril pozdrav in poročilo c. kr. okrajnega šolske-ga nadzornika g. Turka. V svojem poročilu se je gospod nadzornik temeljiteje bavil z vpra-šanjem v ponavljalni šoli. Kratek izvleček tega poročila je sledeči: Ponavljalna šola ne zado-šča svojem namenu. Vzroka sta dva. Prvič smatra učiteljstvo to šolo kot nekako nepo-trebno breme, drugič material je bil do sedaj pod kritiko, takonekako kot zbirališče najslabših elementov. Temu je treba odpmoči na vsak način. Deželni šolski svet je izdal nove naredbe leta 1902, in 1911, odnosno 1910., po katerih se sme spustiti samo one učence v ponavljalno šolo, ki so s pozitivnimi redi do-končali in tudi obvladajo snov za peto, odnosno šesto solsko leto in ki so dovršili 12. leto in hodili že šest let v vsakdanjo šolo. Velika škola je bila tudi dejstvo, da se je v ponav-ljalni šoli učilo za šolo, mesto za življenje in to vsled pomanjkanja tozadevnih knjig. Sedaj imamo izborni Stiasnyjevo računico in berilo, ki ju je spisal učiteljstvo krškega in litjskega okraja, uredil pa Stiasny. Ponavljalna šola se mora preosnovati v nadaljevalko, potem bo rodila sadove. Temu poročilu je sledil referat učiteljice Hirschmannove »izobraževalno delo učiteljice med prostim ljudstvom«. Referat je bil dobro zasnovan, vendar pa ne tako izborni, da bi se izplačalo priobčiti izvleček. Dalje je referiral učitelj Zupančič v pouku v ljudskih šolah z ozirom na šolski okoliš. Marsikaj je povedal med prav dobro, dosti pa je bilo tudi plev. Teh poslednjih se je posebno dosti za-sledilo v predavanju dežel sadjarskega nadzor-nika gospoda Humeka. Nič preveč ne trdim, da mož sam dobro ne ve, zakaj pač vleče to imenitno plačo kot deželni sadjarski nadzor-nik. Raznih »slovij« in »zopet« slovija je bilo to-liko, da je že skoro sam vzkliknil po 1. in pol urnem trpinčenju otroboslovij. Edino dobra iz-med vsega je bila trditve, da naj se cepi na

mestu in ne kot sedaj v roki. Po tem preda-vanju se je volilo še stalni odbor in pregledo-valce računov. Tudi knjižnično poročilo se je izdalo, ki pa je dokaj slabo. Pomislite 24 učiteljev si je celo leto enajstkrat izposodilo 79 knjig. Stavljeno je bilo tudi par samostalnih predlogov tako glede dobave papirja za šolska naznanila, glede izdajanja šolskega deželnega časopisa, dalje v uvedbi Turmlitzove nemške jezikovne vadnice, o uradnih urah okr. učit. knjižnice in drugo. Razume se, da so bili vsi predlogi na mestu in tudi jednoglasno sprejeti. Naposled se je izvršila volitev dveh zastopni-kov učiteljstva v okrajnem šolskem svetu. Iz-voljena sta bila soglasno naprednjaka Gebauer in Matko. Slomškariji se niso udeležili volitev, ker jih ni niti za malo južino. Banket je bil pri Dolenjski železnici, katerega se pa vsled po-manjkanja prostora niso udeležili, temveč samo izvoljenci. Škoda!

DNEVNI PREGLED.

»DAN« se dela. Navzlic vsem zaprekam od nasprotnikov in »prijeteljev« koraka po za-črtani poti samozavestno naprej. Vpoštevaje kratko dobo, odkar izhaja »Dan« in pa razmere, ki se mora boriti z njimi, je veliko število odje-malcev, katero je list dosegel, najboljši pred-pogoj za obstanek in boljše bodočnost lista. Pa tudi inseratni oddelček lista dobiva vsled mno-žičnega se števila čitateljev vedno večjo ve-ljavo in vrednost.

»Slovenski Učitelj«, glasilo katehetov in prodanih učiteljev in učiteljev se v vsaki šte-vilki prav pridno poteza za izboljšanje gmo-tnega stanja — katehetom. V zadnji številki milo toži, da imajo katehetje že po 20 ur po-uka na teden ter želi, da bi se jim vsaka na-daljna ura posebej nagradila, češ, »potem bi nadaljne prostovoljne ure vsaj nekaj znesle na priboljšku«. Vprašamo, zakaj se pa katehetsko glasilo v enakem smislu ne poteza za posvetne učitelje, ki imajo po 30 ur tedenskega pouka in povrh morajo še popravljati naloge in pisati uradne spise? Seveda, katehet pa učitelj, to sta dva. Prvi bodi po želji »Slov. učitelja« do-bro plačan gospod, drugi pa neplačani poslušni sluga. Čudimo se Slomškarijem, da ne izprevi-dijo tega.

Kdaj? Kdaj? Kdaj? vprašuje »Slovenski Učitelj« nam (katehetom) bodo dali obljub-ljeno remuneracijo, povečano potnino? »Mi pa vprašamo, kdaj bodo pa dali stradalocemu učiteljstvu draginske doklade?

»Liberalne frakce«. Katehet Čadež piše v »Slov. Učitelju«: »Provizorno sta nastav-ljeni na šentjakobski šoli Karla Kleč in Leonija Monetti (iz nunskega učiteljskega). Član c. kr. mestnega šolskega sveta dr. Triller et comp. je s svojim predlogom za liberalne frakce pogorel«. Tako se norčuje katehet C. iz učite-ljic, ki imajo z odklopi maturo. Znamenje časa.

Mladonemška stranka, katero je par tirol-skih in štajerskih »odniov« spravilo pred kratkim v življenje, nima sreče. Nikjer ni no-benega zanimanja zanjo, nasprotno stranka je naletela na skrajno odpor med močnejšimi strankami v »Nationalverbandu«. Gotovo je, da si je nova ustanovljena mladonemška stranka nadela za glavno nalogo, da kolikor mogoče forsira prodiranje nemškega življa proti jugu, vsaj je to že jasno pokazala v svojem načrtu, ni pa izključeno tudi, da so gotovi nemški krogi, ki hočejo biti še bolj nacionalni kakor so že, prišli do moči in ugleda v »Nationalver-bandu«. To so »Nationalverbandovci« tudi ta-kaj zavohali in se postavili odločno proti mladonemški stranki. Zlasti agrarci in radikali, ki imajo dosedaj večino v »Nationalverbandu«, nikakor niso zadovoljni s tem, da bi prišlo par napetih Tirolcev in Štajercev v »Nationalver-bandu« na površje. Mladonemški prenapetneži čutijo oster veter, ki prihaja iz severa in zato že par dni po »Grazer Tagblattu« prelivajo solze in tožijo, da merodajni nemški krogi ni-majo zmisla za njih načrte, ker vidijo, v novi stranki samo svoje nasprotnike, ne pa idealnih načrtov, od katerih bi meli vsi Nemci velikan-

Ko je bil naš ded mlad!

Pred knjižnico starega gradu sedim in pre-metavam, listam in čitam zarmenele, od mo-lov in žuželk obzrte knjige in časopise. Nobe-nega modernega pisatelja ni še v njej, le starč-ki in starke 80—90 let so zbrani tukaj ter mi pripovedujejo dogodke, ki se mi zde kakor pravljice in bajke. In po stenah više starinske slike, nerodni svetilopi v ozkih, čudnovitih okvirčkih. Napoleon I. na arabskem belcu, Lady Gray v ječi, Ludovik XVI. s svojo familio po-sluša z grozo in trepetom prihod revolucionar-ne tolpe, Oto, kralj Grške, sredi alegoričnih oseb, predstavljajočih vse stroke vede in umet-nosti, Ticianova Venera, Sablo komponistov od Palestrine do Edv. Straussa, pa šentimen-talne idile otrok in deklic s psi in mačkami, romantični žanri s cigankami, naivne ljubavne in humoreskne sličice ter končno še nekaj ostankov iz velikega cikla nespretnih slik vseh sedmerih zakramentov. Po visokih in prostor-nih sobah pa stoji starinsko pohištvo, vse bla-zinasto, prevlečeno z marogastim blagom, vse težko, zelo mehkužno in je bolj neokretno. Tak je bil pač okus naših pokojnih dedov in babic! Po takih verandah med divjo vinsko trto so posedali, zrlji na gostozarasele parke, poležavali po teh komodnih divanah in zofah ter čitali z grozo in ogorčenjem v teh, danes zarmenelih knjigah in časopisih.

Zanimive, nemirne čase so živeli in prijet-no so se morali počutiti v tej grajski tihi sa-moti, kamor ni segal vihar in žvenket orožja, kamor so dohajali glasovi o katastrofah po ši-rokem svetu šele po več tednih, a še takrat olepšani, ugajeni in zmanjšani. In majali so svoje glave ter hvalili boga, da je v naši ljubi Avstriji vendar nemogoče vse to, kar se prav-kar dogaja v Franciji, Angliji, Grčiji, Belgiji, na Poljskem in na Portugalskem. Seveda so se

dedki in babice motili, saj niso slutili, da se bliža tudi Avstriji leto 1848 in l. 1860; toda modra avstrijska cenzura je skrbela, da so po-ročali takratni listi o vsem, le o domačih raz-murah skoraj prav ničesar.

Naši dedki so čitali torej o velikih paradah na Dunaju in v Pešti, ko so kronali novega avstrijskega cesarja Ferdinanda. Dne 28. sep-tembra 1830. se je vršilo kronanje v Požunu, in Ferdinand je dobil tudi naslov Ferdinand V., kralj ogrski.

Že 26. junija istega leta je umrl angleški kralj Jurij IV. (not absolute, but dissolute), ve-lik pijanec in babjek, nazadnje pa napol glu-h in slep, vodeničen, a še vedno prava šiba božja za ubogi angleški narod. Ta podli kralj je bil obenem najhujši nazadnjak in tiran, ki ga je preklinjala vsa Anglija. Meseca marca in aprila 1830. so bili na Irskem že tako pri kraju, da so se preživljali ljudje le še s travo in mrhovino. Ko je maja meseca ta razuzdani klerikalec ne-hal podpisavati, je vse molilo, da bi ga čim preje »Bog« poklical k sebi. In ko je 26. junija umrl, je zavladalo po Londonu in po vsem an-gleškem kraljestvu nepopisno veselje. Zdaj so smeli Angleži vsaj glasno izražati svoje so-vraštvo in zaničevanje ter javno preklinjati spomin kralja, ki se na mrtvaškem odru še ni popolnoma ohladil.

Za tem vladarjem »po božji milosti« pa je padel tudi strašni, krvoločni reakcionarec Wellington; vreči pa ga je morala šele revolu-cija, ki je po francoskem vzoru zadavljala po Angliji in Irski. In kakor v Franciji so zdaj tudi na Angleškem zavladali naprednjaki in svobo-domislci!

Škofje in aristokrati so prišli ob svoj nez-nosni vpliv, toda docela ga še niso izgubili, saj jih je držal novi, 65letni kralj Viljem IV., vreden naslednik Jurja IV. Toda boj za svobo-do in napredne reforme se je začel z uspehom

tudi med Angleži, — naši dedki pa so čitali o tem in morda so hrepeli na tihem, da bi tudi v Avstrijo posijalo solnce svobode.

Morda so slišali tudi že o junaški borbi Poljakov za osvobodo izpod trojnega jarma, ki jih je kruto in divjaško žulil že petdeset let.

Morda so čitali naši dedki o poljski vstaji, toda čitati niso mogli resnice v avstrijskih li-stih, nego so jo zvedeli skrivaj pač le iz fran-coskih in angleških listov. Avstrijski absoluti-zem je sovražil in preganjal odnekaj vsak po-jav svobodoljublja, pa če tudi je prišel iz naj-večje daljave v stari knjižnici, ki jo pregle-dujem, sem našel brodnjo knjižico z naslovom: »Jettzt!« Taschenbuch der Zeitgeschichte. Iz-šla pa je t t svobodoljubna knjižica v Draždanih in spisal jo je dr. Julius Franc Schneller, prvi profesor filozofije in zgodovine na univerzi v Freiburgu. V tej knjižici čitam, da so zbujali Poljaki največje sočutje pri mladih in starih, pri velikaših in priprosih ljudeh, pri dvoru in pri ljudstvu. Toda vsak časopis v Londonu je povedal o tem več svobodomiselnega, kakor vseh dvanajst milijonov Prusov, trideset mi-lijonov Avstrijcev, štirideset milijonov Rusov skupaj!

Prusi in Avstrijci so bili torej v družbi Rusov proti Poljakom, — tri večno policijske, reakcionarne klerikalne velesile, razupite tudi spočetka 19. veka kot coklje vsake svobode in pravice. Naši dedki in naše babice pa so čitali gotovo večinoma le pruske in avstrijske liste, zato tudi za narodno borbo Poljakov bržčas niso mogli imeti pravega zmisla. No, vendar je mogoče, da je bila dr. Schnellerjeva knjižica tudi med njimi razširjena bolj, kakor je bilo to vseh avstrijskim cenzorjem!

Danes čitamo o velikanskih pripravah za dumaški evharistični shod, za to največje, z de-narjem avstrijskih davkoplačevalcev aranži-rano demonstracijo vesoljnega avstrijskega

klerikalstva. Vse, kar se da v naši državi od škofov, popov in aristokratov kupiti, terorizi-rati in komandirati, najvišja soldateska, vse avstrijsko uradniško štreberstvo in pa zabito reakcionarstvo, vse to je paradiralo in defi-liralo septembra meseca na čast in slavo klerikalne ideje, ki so jo leta 1830 zastopali tudi kralj Jurij IV., kralj Karl X., vojvoda Welington, Polignacin tovariši.

Vrnilo se so danes razmere teh zgodovin-skih časov, a vrnilo se morajo tudi časi, ko so te osebe padle. V zgodovini sledita pisma in oseka redno in točno, kakor sledita na morju. Reakcionarna stoletja XV., XVII. in XIX. so v zgodovini pomešana s stoletji prosvete, svo-bode in napredka, XIV., XVI. in XVIII., — zdaj pa stojimo šele v začetku XX. Taka so raču-nali tudi naši dedje in se niso varali.

O Karlu X., ki so ga zvali »Le Jesuite«, so čitali l. 1830. s slastjo in zadovoljstvom pač tudi nekateri izmed naših dedov in morda celo nekatere izmed naših babic. Nikdar ni »bila Francija bolj klerikalna in propala, kakor pod tem neznačajnim kraljem »po božji milosti«. Gospodovali so v njej jezuitje in aristokrate, absolutistični kralj pa je imel za prve zaupnike svoje izpovednike in komornike. Fevdalna ari-stokracija in jezuitska hierarhija sta imeli vso oblast, ljudstvo, narod, kultura, umetnost pa so stradali. Nikdar ni bila policijska sila strašnej-ša in nikdar niso bili cenzorji ošabnejši kot pod kraljevanjem despotičnega »Jezuita« Karla X. Parlament je bil paradija, s katero so se mini-stri igrali in ki ga je pobožni kralj razpuščal v svojo zabavo. En sam škof je imel pri Karlu X. več vpliva kakor 221 poslancev. Ko je pariški nadškof priredil izizzvalno proslavo za svetnika proglašeneja Vincencija Pavlanskega, je moral kralj Karl X. z vsem dvorskim bliščem in si-lajem povzdigniti to klerikalno parado ter iti z največjo ponižnostjo za vsemi škofi. Klerikalna

sko korist. Z mladonemško stranko za enkrat torej ne bo nič.

Iz gledališke pisarne. Danes v četrtak se (za parabontente) prvič na slovenskem odru vprizori Skowronnekovska vaska komedija v treh dejanjih »Štev. 17«, humorja polna, vele-zabavna igra, ki orisuje ljubezensko zgodbo jetnika št. 17 in počenjanje tihotapcev ob nemško-poljski meji. Pred uprizoritvijo in med odmorom koncertira orkester »Slovenske Filharmonije« tele izbrane koniade: 1. Strauss: Ouvertura v 1001 noč; 2. Foerster: »Obletnica« iz opere »Gorenjski slavček«; 3. Ganne: »La czarim«, mazurka. — Nadejati se je mnogoštevilnega občiska. — V torek 22. t. m. se uprizori Wagnerjeva velika opera »Večni mornar«, kmalu za tem pride kot prva letošnja opereta Suppéjev »Boccaccio« na oder. Fotografije novoangaziranih tenorjev g. Blassa in g. Vondre so razstavljene pri g. Magdiču in g. Schwentnerju.

Znani nemški vojni poročevalec, baron v. Binder Kriegelstein, katerega »izvirna« poročila z bojišč vzbujajo vedno med slovenskimi krogi veliko veselje in mnogo smeha, je včeraj v »Tagespostu« napisal dolgo poročilo o razgovoru s črnogorskim generalom Martinovićem tik pred črnogorsko mobilizacijo. V svojem poročilu skuša Črnogorci na vse mogoče načine blatiti in podcenjevati njih hrabrost. Kako »kumšten« je ta nemški plavokrvni Mihil, se vidi iz tega, ko koncem svojega članka povdarja, da bodo Črnogorci doživeli s svojo mobilizacijo veliko blamažo, kar se bo takoj pokazalo v vojni. No, baron Kriegelstein je najbrže sedaj svoje blamaže že sit do grla, ker ima, če je res na črnogorskem bojišču, priliko opazovati velike črnogorske vspehe. Baron kar kipi sovraštva do Slovanov in zato tudi nima zanje dobre besede, nemški listi pa konečno tudi morajo priobčevati kake neumnosti nemških šmokov, naj so potem resnične ali pa ne.

Drobiz iz Štajerske. T o m b o l o priredi v nedeljo 20. t. m. »Društvo za varstvo in oskrbovanje otrok za celjski okraj« ob 3. uri popoldne pri Belem volu. — Po 2. dne 7. t. m. je zgorela posestniku Šeku v Andrečih pri Sv. Antonu v Slov. Goricah hiša in gospodarsko poslopje, dalje novo stavljena preša in hlevi. Osumljen je Šekov svak Janez Stranič po dom. Kajnik, posestnik v Kočnem vrhu. Orožništvo ga je zaprla.

Poštnega pota je napadel 6. t. m. neki ropar pri Radečah blizu Zidanega mosta. Ko se je poštni sel Ferd. Marn zvečer vračal v Radeče, ga je na samotni napadel občestni ropar in zahteval od njega denar. Marn ni imel niti žeraričnega niti svojega denarja in je dal roparju v strahu uro z verižico, nakar se je razbojnik odstranil. Orožništvo je izsledilo roparja v osebi nekoga Šmita iz Hrvaškega.

Trgatev v ljutomerskih Goricah se je s 15. t. m. splošno pričela. Mošt ima 16—19 stopinj sladkorja, je piten in dober, ker je grozdje skoro povsod popolnoma dozorelo. Cene se gibljejo med 52 do 72 vinarjev. Mnogo vina je že prodanega.

Kopališče Rogaško Slatino je glasom zadnjega letošnjega kopališkega poročila obiskalo 3378 strank z 5051 osebami, od teh 1183 iz Štajerske, 120 iz Kranjske, 450 iz Zgornjega in Nižnjega Avstrijskega, 50 iz Koroške, 10 iz Tirolskega in Predarlškega, 163 iz Primorja in Trsta, 42 iz Dalmacije, 20 iz Češke in Moravske, 5 iz Galicije in Sleske, 1 iz Bukovine, 1 iz Solnogradske, 2210 Ogrov, 623 iz Hryaške in Slavonije, 95 iz Bosne in Hercegovine, 13 iz Nemčije, 5 iz Italije, 38 iz Srbije, 3 iz Grške, 2 iz Egipta in 5 iz Amerike.

Vsenemško naseljevalno društvo »Heimstatt« je ustanovilo dolejš 16 podružnic (St. Ilj, Marbek, Ptui, Maribor, Čmurek, Ščavnica, Dunaj (2), Ljubno, Lipnica, Gradec (2), Strass, Rottenmann, Waidhofen in Baden). Heimstatt bo delala vzporedno z Südmarko in Schulvereinom. Tako imamo danes nasproti eni naši resni obrambni organizaciji že 3 nemške napa-dalne v naši bližini.

Čuden dogodek. Poroča se nam: Te dni je imela biti o T. svatba. Nevesta je bila znana kot zelo vnetja Marijina devica. Zato so jo ho-

hierarhija je pač hotela s tem pokazati, da je nad vsem, nad kralji in vladarji ter da ji mora služiti vse le kvečjemu v okras in spremstvo. Toda pobožni rod Bourboncevi niti s takimi cerkvenimi demonstracijami ni mogel zatrei duha svobode, nasprotno, celo izzval ga je! Ko so bile cerkvene kongregacije, škofje in jezuiti na višku svoje moči, ko je denunciantstvo divjalo najhuje in ko je bil absolutizem najkru-tejši, takrat so po pariških ulicah zagrmle puške in topovi, vrasle so barikade, ves Pa-ritz se je zavil v plamen in dim, — jezuitski kralj Karel X. pa je bojazljivo zbežal in s površja so izginili vsi njegovi rablji, denuncijantje in teroristi. In nihče v Evropi se ni zavzel za tega maziljenega kraljevskega lopova, izvzemši mali, a ošabni vojvoda Franc Modenski, sorodnik avstrijskega cesarja Franca... Tako je padel francoski absolutizem in z njim je padlo v srce zadeto francosko klerikalstvo. Revolu-cija, ki so jo doživeli naši dedje, je večno slaven list v svetovni zgodovini in vstane po-tična za vse čase in vse države.

Da, ko je bil naš dedek še mlad, takrat so bili zanimivi časi.

Pred staro knjižnico sedim, premetavam, listam in čitam te zarmenele časopise in časopise ter premišljam, kako je bilo nekaj. Kakšne misli in kakšni občutki so pač navdajali naše dede, ko so jih čitali? — In vprašujem: kaj bodo mislili neki moji vnuki, ko bodo čit-ali današnje knjige in današnje časopise? Kaj poreko moji vnuki, ko bodo čitali n. pr. o Cu-vaju, evharističnem kongresu in o grozovladi slovenskih klerikalcev? Kako bodo sodili o nas? —

Zunaj pada jesenski dež, mrzel hlad piše preko kranjske dežele, a v moji duši gori vro-ča nada in topla mi je v srcu...

IV. K—r.

teli poročiti s celo klerikalno parado. Orli so nastopili v paradi. Nevesta je zelo jokala, ker ji je bilo žal deviškega stanu. Že se je začel poročni spreved pomikati, ko je naenkrat prišlo nevesti slabo. Odnegli so jo v hišo, — kjer je nevesta kmalu na to rodila zdravega dečka. Tako je bilo en dan vse odpravljeno.

Predolgi prsti. Delavec Franc Roblek iz Kresnice ima čudovito dolge prste. Zaradi tega je bil že nešteto krat kaznovan, pa ni nič pomagalo. 11. septembra t. l. je zopet prišel v neko gostilno na Kodeljevem in si je naročil jedi in pijače. Dali so mu. Roblek je pil in pri-grizoval in se med tem pozorno ogledoval po sobi. Ko je natakarc Rozalija Krivic odšla za nekaj časa v drugo sobo, se je Roblek potihoma priplazil k pultu, vzel iz njega usnjato torbico, v kateri je bilo 110 K denarja in je zbežal iz gostilne. Se cehe falot ni plačal. Nato je dobil nekatere tovariše, s katerimi je ves denar zapravil v neki drugi gostilni. Ko je videl, da ni več denarja, si ga je hotel poiskati, toda zopet tatinskimi potmi. Prišel je v Podotik v hišo J. Podjeda in je tožil, da je la-čen. Gospodinja mu je dala res jesti. Ko se je najedel je bilo treba piti. Roblek je imel še ne-kaj drobica in je dal za dve steklenici piva, katerega je izpil z domačini. Medtem časom je šel gospodar nekam ven in Roblek je ostal sam v hiši z gospodinjjo. Rekel ji je, da je še žejen in da bi še dal za pivo, ako mu gre gospodinja ponj. Ta se je res dala pogovoriti in je odšla iz hiše, tako da je Roblek ostal čisto sam v sobi. To prilika je izkoristil in je ukradel iz omare tri zlate prstane v vrednosti 23 K. Po svojem nepoštenem dejanju jo je takoj po-pihal in vzel ga je noč. Pa ni dolgo trajalo, ko so mu njegovi, že itak dolgi prsti zopet zrasli za par centimetrov. Prišel je v Dravlj in je ukradel tam dvema delavcema suknjici in čevlje. Nato je zopet izginil kakor katra. Kma-lu na to pa se je pojavil tam gori nekje v hribih. Zopet so ga zasrbeli prsti in ker ni mo-gel drugega dobiti, je ukradel drvarju Fran-cetu Bedenku iz Podgorice sekuro, ki je bila vredna 12 K. In zopet je izginil z zemeljskega površja. Na dan je prišel v Šiški v neki gostilni kjer se je izdajal za sina nekega posestnika iz Dravlj. Lagal je, da mu bo oče izročil doma-čijo. Gostilničarka, ki ni bila še dolgo v Šiški in ni poznala tamošnjih razmer, mu je verje-la in mu je dajala na upanje. Ko je Roblek na-pravil v gostilni okoli 12 K dolga, je nekega lepega dne izginil brez sledu, ne da bi poplačal svoj dolg. Ker se je hotel namreč nekoliko od-počiti od tatvine je poizkusil z goljufijo. Tudi tukaj se mu je posrečilo. Prišel je v neki kraj in je pravil, da ima pooblastilo od poštnega ravnateljstva nabirati delavce za postavljenje brzojavnih drog. Dobil je več fantov, ki so mu verjeli in zahtevali je od vsakega 1 K arc. Ker je bilo vseh fantov enajst, je dobil tudi enajst kron, s katerimi je je takoj odkuril in ki jih je v kratkem času zapravil. Slednjič pa je vendar prišel v roke pravici in včeraj ga je sodišče obsodilo za vsa njegova nepoštena dejanja na dve leti težke ječe. Morda se bodo Robleku v zapora prsti kaj skrčili vendar pa to ni bogve kako verjetno.

Mlad nasilnež in pijanec je Janez Bališ iz Vodic v kamniškem okraju. Komaj osemnajst let mu je, pa je neprestano pijan. V svoji pi-janosti je skoro vedno nasilen in nevaren dru-gim, poštemim ljudem. Dne 31. avgusta je šel vinjen mimo hiše posestnika Janeza Kocelja v Vodicah. Na tega ima Bališ že od nekdaj piko. Nekoč je pretepaval Koceljevega otroka, za kar ga je oče otroka pošteno ozmerjal, ka-kor se spodobi. Od onega časa pa Bališ Jane-za Kocelja vedno pisano gleda. Torej oni dan je šel pijan mimo hiše svojega sovražnika. Koceljeva žena Marija je ravno pomivala po-sodo. Bališ jo je vprašal, če je mož doma. Koceljeva mu ni nič odgovorila. Bališ ji je potem rekel, naj pokliče svojega moža. Tudi topot mu gospodinja niti besedice ni odgovo-rila. Kmalu nato pa je prišel Kocelj sam iz hiše. Ko je Bališ zagledal svojega sovražnika, se je začel z njim ruvati. Vendar Kocelj je bil močnejši in je Bališa parkrat treščil ob tla. To pa je zadnjega tako razjezilo, da je zgrabil poleno in udaril večkrat Kocelja po rami. Med kletvijo in zmerjanjem je udaril s polenom tudi Kocelje-vo ženo po roki. Nič ni pomagalo: Koceljeva sta morala zbežati pred nasilnežem v vežo. Takoj za njima pa je priletelo kamenje in po-lena. Eno poleno je zadelo Koceljevo dvanajst-letno hčerko Micko in jo poškodovalo na desni roki. Toda nasilni Bališ še ni dal miru. Skočil je po gnojni vili in ker so Koceljevi zapri-li pred njim vrata, jih je z vilami vlomil in sko-čil v vežo, kjer jih je nastavlil, kakor bi hotel Janeza Kocelja z njimi prebosti. Ta se je rešil le s tem, da je skočil v sobo. In bogve kaj bi se še vse zgodilo, ko ne bi Koceljeva pokli-cala orožnika, ki je šel isti čas mimo hiše. Tega se je Bališ ustrašil in je zbežal. Včeraj se je zagovarjal pred deželnim sodiščem, ki je nasilneža obsodilo na 4 mesece težke ječe po-ostrene vsakih 14 dni z enim postom in s trdim ležiščem. V svoji domači vasi je na zelo sla-bem glasu. Kar prisluzi, vse zapije. Stariši ga sicer vedno svarijo in opominjajo, pa nič ne pomaga. Da je Bališ velik nerednež, izpričuje tudi to, da je prišel k sodnijski obravnavi pijan in bi se bil kmalu zvrnil po tleh, ako se ne bi še pravočasno ujel za zatožno klop. Pač ža-lostna prikazen današnjega časa!

Grozen samomor. Neki mlad mož je v ne-deljo jutraj skočil v presek med postajama Gumpendorfske ceste in zahodnega kolodvora na Dunaju, kjer ga je lokomotiva vlaka, ki je ravno tja pridiral, na kosce raztrgala. Ostan-ke trupla so prenesli v mrtvašnico. Samomori-lec je imel v žepih svoje suknje delavsko knji-žico, ki se je glasilo na ime Adolfa Šekla, po-moženega delavca iz Češkega. Poleg tega so našli pri njem tudi pismo, po katerem se da soditi, da je bil Šekl žrtve izkoriščevalcev. Pisec zahteva v njem denar, ker »drugače bo celo tajnost razkrinkala«. Policija je začela za-devo pridno preiskovati.

Veliko zastrupljenje. V Milanu je dobilo v poslednjem času več hišnih posestnikov v raznih delih mesta tablete, ki naj bi služile zdravju. Nekateri hišni gospodarji, ki so tablete res povzili, so težko zboleli. Po kemični pre-iskavi se je dognalo, da tablete vsebujejo ži-vosrebrni cijanid. Odpošiljalce še niso dobili.

Velika defraudacija. Alojzij Vesely, ki je bil uslužben kot uradnik v menjalnici banke Union na Marihilferci na Dunaju je ponesveril 78.000 K in pobegnil. Policija ga zasleduje.

Črnogorski arnavti pred okrajnim sodiščem. Predvčerajšnjem je bila pred okrajnim sodiščem v III. dunajskem okraju zanimiva obravnava, ki je bila jezikovno zelo zapletena. Predmet obravnave je bila velika nesreča, ki se je zgodila 6. julija 1912 pri dviganju iz zem-lje na Erdberški cesti. 21letni Luka Perković, ki se prištevja rodu Malisorov, ki pa je doma v mestu Kuči na črnogorskih tleh blizu alban-ske meje, je delal tačas v družbi svojih roja-kov pri omenjeni stavbi. Ko je neko večjo plast zemlje podminiral se je ta utrgala in ga je za-sula do prsij. Perković je zadobil težko telesno poškodbo na nogi, katerega še sedaj ni zdrava. Za nesrečo je bil odgovoren nadzornik delav-cov Pesavento in se je moral zato vsled težke telesne poškodbe zagovarjati. Ker pa je ob-toženec Italijan in ne razume niti besedice nemški, je moral (Pesavento) zagovornik sam izpovedati, kar je hotel njegov klient omeniti. Še večji križ je bil z zaslišanjem tožnika, ki govori samo albansko. Prišel je k sodnji v spremstvu visokorastlega Albanca, Iva Lucni-ke po imenu, ki tudi zna srbsko govoriti. Ko je hotel sodnik dobiti albanskega tolmača, je Lucnika prosil, naj se tožnika Perkovića za-sliši s pomočjo srbskega tolmača in njega sa-mega. Obravnava se ni mogla preložiti, ker je moral Perković že drugi dan oditi v voja-ke v Črnogoro. Sodnik: Toda Perković je ven-dar pobabljen in ne bo mogel iti na vojno. — Lucnika: Bo šel, bo šel! On mora iti! Drugi Črnogorci, ki so bili kot priče povabljeni se že sedaj bojijo pri Podgorici in midva mo-rava jutri oditi strani. — Sodnik: Danes se-veda ne moreta vedeti, kdaj prideta nazaj! — Lucnika: Ko bo vojna končana, ako ne bova vstreljena. — Sodnik je bil zadovoljen s tem predlogom in je stavil nekaj vprašanj srbskemu tolmaču, ta jih je povedal Lucniki in Lucnika Perkoviću. Po istem potu je prišel vedno tudi odgovor. Kako se je nesreča zgodila, je izpo-vedalo tudi več nemških prič, ki so vse videle celo stvar na svoje lastne oči. Sodnik je sled-njič obtoženca oprostil.

Avtomobilska nesreča. V Ustju nad Labo na Češkem je povozil avtomobil 54letno ženo kovaškega mojstra Kozlika iz Habarovic. Av-tomobil je drčal po nepravni strani in ko je Koz-lika izstopila s svojega voza, jo je podrl na tla avtomobil inženirja Bränerja iz Toplic. Uboga žena je bila na mestu mrtva. Truplo nesrečnice so nesli v bližnjo hišo, kamor je bila poklicana sodna komisija. Inženir Bräner, kateremu je razburjeno občinstvo grozilo, je nadaljeval svo-jo pot proti Toplicam.

Dvakratni samomor. Pri Mimoni so našli ljudje delavca I. Prihodo iz Höllilic pri Mimoni obesaenega na drevesu. Samomorilec, ki si je dal zaniko okrog vratu, se je zabodel globoko v vrat, tako da bi smrt po sodbi zdravnikov nastopila tudi samo vsled izkrvavljenja. Vzro-ki, ki so ga pripeljali k tako groznemu dejanju, niso znani.

Padel v bitki in vstal od mrtvih. Kako malo resnična so uradna poročila italijanskega vojnega ministrstva o padlih vojakihi v vojni v Libiji, nam kaže naslednji, zabavni slučaj. Po poslednji bitki za oazo Zanzur je bila rodbina poročnika Copellija v San Donninu obveščena, da je padel med drugimi vojaki tudi poročnik sam. Premožna rodbina je takoj brzojavila viš-jemu vojaškemu poveljništvu v Tripolisu, naj pošljejo truplo rankega domov, da bi bil poko-pan v domači rakvi. Od višjega vojaškega po-veljništva v Tripolisu je prišel naslednji brzo-javni odgovor: »Bole je, da je padel Vaš sin kot junak nego da bi prišel v roke Turkov — Arabcev kot vjetnik. Zelo obžalujemo, da Vam ne moremo poslati trupla Vašega drugega ran-kega, ker je bil poročnik Copelli že pokopan z vsemi vojaškimi častmi.« Kako veselje pa je moralo prešiniti nesrečno rodbino, ko ji je pri-šel v treh dneh od sina brzojav, da se nahaja kot vjetnik v turško-arabskem taboru.

Predrzen rop. Bilo je okoli desete ure do-poldne, ko se pripelje avtomobil pred zlatarsko trgovino Geo. Richmunda na 112 — 2 ud Ave v New-Jorku. Dve ženski stopita z avtomobila in za njima več moških. Podali so se naravnost v trgovino, kjer so vzeli zlatnine za 5000 do-larjev. Nato so lepo mirno odšli. Na drugi strani ceste stoji cerkev, v katero so ljudje nepresta-no prihajali, vendar rop je bil tako hitro izvr-šen, da ni nihče opazil predrznih žensk in mo-ških. Gospodar trgovine je bil navzoč. Eden moških roparjev mu je pri vstopu izročil uma-zano verižico, naj mu jo očisti. Ko se skloni Richman po čistilo, mu nastavi drug moški sa-mokres pod nos, ženska mu pa ovije cunjio okrog ust, da ni mogel kričati. Druga ženska je pa med tem ostala v avtomobilu pripravljena, da požene, kadar bodo roparji gotovi. Do-bili so nekaj nad 1000 dolarjev v gotovem de-narju in nad 4000 dolarjev vrednosti v zlatnini. Takoi ko se je avtomobil odpeljal naprej, sta vstopili dve ženski v prodajalno, pa nista ničesar opazili, dokler nista zagledali zvezanega Richmana na tleh. Roparji so zginili brez sledu.

V kavarni »Central« je danes in vsaki dan predstava glasbenega, instrumentalnega in hu-morističnega kabareta »Original The Wehings Ensemble« (glej inserat).

Kinematograf »Ideal«. Danes zadnji dan lepega sporeda. Omeniti je posebno Nordisko dramo »Srčno zlato« iz Pathejoznal, dru-gre slike so prve vrste. Jutri specialni večer, soboto Nordiskifilm »Mož brez vesti«. V torek senzacijska drama »Skriynost iz Monte-Carla«.

Ljubljana.

— Dvoje predavanj »Akademije«. Sinoči je priredila »Akademija« svoje prvo preda-vanje v letošnji zimski sezoni. Prvi je pre-daval g. Oton Zupančič o temi: »Gledališče in slovenski jezik«. Odkar je Levstik v »Slov. čitalnici« čital svojo razpravo o »r« (smert, serce) menda še nismo imeli javnega preda-vanja o svojem jeziku, tudi za časa najhujšega boja med »bravcem« in »bralcem«. Vprašanje, kako naj govorimo svoj jezik na odru, je po-stalo zadnji čas tako važno, da je bilo prav, da se je javno pojasnilo. Predavanje je bilo tudi dobro obiskano, bilo je do 250 ljudi v dvorani. Oton Zupančič je podal svoje nazore o našem jeziku in njegovi izgovarjavi. Deloma se je skliceval na filologe in avtoritete, deloma je govoril iz svoje lastne skušnje. Povedal je vse ugovore proti »dovcem«, kakor smo jih slišali že mnogokrat. Pridal je k temu še nov dokaz, češ da gre tudi ortoepija z modernim razvojem — kakor je druga umetnost stopila na svoja pota — tako mora stopiti tudi go-vorniška ali gledališka umetnost. Izgovarjava na »l« je papirnata, eleganca, ki se skriva za »l«om je narejena. v izgovarjavi naj ne odlo-čuje črka — ampak zvok — mi ne potrebujemo narejenega jezika ampak govoriti moramo v duhu svojega jezika in ta je v »v« ozir. v »u«, kakor hočete. Salonskega slovenskega jezika ni — ker ni salonov. Tudi gospoda govori na »v«. Zakaj bi torej govorili na odru »l«? Schackerspeare je napisal najlepše drame v jeziku, ki je pol »v« in »u«. — Blagoslavje to-rej ne odločuje — to je stvar okusa — slovan-sko stališče tudi ne — »mi imamo svoj jezik zase, ne za druge«. Trubar je rekel, da je tre-ba »l« po bezaško izgovarjati. Vodnik je priporočal domačo govorico, naši filologi, po-sobno Strekelj, ki je bil prvi dialektolog — so pisali, da narod govori »v« ali »u« — torej »l« je frakarska krinka, ki naj prikriva notranje duševno siromaštvo. Najlepša govorica, ne da misli sile — ako je misel zanič. Misel sama najde v izgovarjavi svoj izraz in ne potrebuje papirnate olupšave. Za nas ni odločilna črka — ampak duh. — Tako je govoril Oton Zupančič in v večini smo mu lahko pritrili: vendar s tem vprašanje še ni rešeno in se bodo gotovo slišali tudi protidokazi. Koroška nemščina n. pr. je narodni jezik Korošcev, ki se kaže tudi v koroških narodnih pesmih — toda tega jezika menda bi ne rabili v weinarski klasični dra-mi, ako jo igrajo na Koroškem. Poleg tega je treba misliti, da je pri nas dialektično tako razkosanih Slovenceh književni jezik velika združevalna šiba, ki je posledica našega kul-turnega razvoja zadnjega polstoletja. Književni jezik na »l« si ni nihče izmislil, ampak so ga ustvarili naši filologi po trdem trudu in nam podali ideal, kamor naj se bližamo. Vprašanje je, ali res delamo propad med umetnostjo in narodom, ako govorimo v književni sloven-ščini. Konečno bi prišli do vprašanja: »Al« prav se piše kaša ali kaša« — in uspeh? — Res je: pred stoletji se je tako govorilo — reci-mo malo slabše — zdaj še tako govorimo — recimo malo boljše, lepše — in čez sto let lahko da bomo še vedno tako govorili, dasi uspehi šole kažejo drugače. In kaj bomo imeli od tega ako »l« pustimo? — Koliko bo slovenska kultura višje, ako bo na odru v Mariboru, v Ljubljani, v Trstu vsak drugače govoril — ali pa če govorimo enoten književni jezik? — To je nekaj opomb, drugi morebiti povedo druge pomisleke. — Za enkrat ostane na odru še »l« — in vprašanje je, ali bo po dveh se-zonah drugače. Nismo proti pravi narodni iz-govarjavi, ampak proti spakam — te pa se pojavljajo pri »l«, kakor pri »v« — in zato smo bili za »l«. S tem je za nas vprašanje re-šeno. Odgovorimo samo še na par napadov, ki so bili naperjeni na nas od gospoda — n v »Zarji«. Pri nas se tako redko vodijo pole-mike brez osebnosti — in to pogosto škoduje dobri stvari. V »Zarjinem« felitonu pravi gospod —n: Gehen die Dummheit Kämpfer auch die Götter vergebens...« Nato odgovar-jamo: nismo bogovi, zato se proti neumnosti ne bomo borili... — Drugo predavanje je imel g. Pustoslavšek: »O Makedoniji in Stari Sribi-ji«. Predavanje je v sedanjem času važno in je škoda, da ni bilo preje naznanjeno. Pa g. Pustoslavšek baje odide na Balkan in je hotel preje še podati nekaj slik iz krajev, kjer se bo vršila vojna. Predavanje je bilo zelo zani-mivo, ker je gospod predavatelj sam parirjal obiskal one kraje. Popisal nam je razmere v Makedoniji in Stari Srbiji, trpljenje krščanskih prebivalcev, krivice Turkov in splošno raz-merje med sedanjimi balkanskimi državami in Turčijo. Po njegovem mnenju moremo upati, da v vsakem slučaju zmaga krščansko slovansko orožje. Predavanje so pojasnjevale slike iz Stare Srbije, in Albanije, iz Carigrada, Sofije in Belgrada. Zaradi zanimivosti bi bilo dobro, da bi se to predavanje s slikami tudi drugod ponovilo. Poslušalci so bili z obema preda-vanoma zelo zadovoljni.

— Ustanovni občni zbor Zveze dramatič-nih društev se vrši v nedeljo, dne 27. t. m. ob 10. dopoldne v posebni sobi restavrant »Zla-toroga« v Gosposki ulici (Fr. Krapež) v Ljub-ljani. Ta ustanovni občni zbor ima pred vsem nalogo, da odobri pravila Zveze in da sklepa glede izdajanja »Talije«. Tudi bo izvoliti upravni odbor in sicer predsednika in podpredsed-nika, štiri odbornike, dva namestnika in dva preglednika računov. Dalje bo ustanovni občni zbor določil letni prispevek posameznih dru-štev. Upravni odbor se izvoli za dobo štirih let. Vsako dramatično društvo voli v upravni odbor po enega odposlanca in njegovega namestnika. Razen teh odbornikov bosta v od-boru še vodja ljubljanskega deželnega gledali-šča in glavni urednik »Talije«. Zveza prične svoje delovanje takoi, ko pristopijo vsaj tri dramatična društva. Priglasje sprejema g. Fr. Govekar v Ljubljani.

— Društvo inženirjev v Ljubljani. V pe-tek dne 18. t. m. ob 8. uri zvečer društveni se-stanek.

— Josip Celestina T. Včeraj zjutraj ob treh je po dolgi in mučni bolezni umrl v tukajšnjem Leonišču umirovljeni profesor ljubljanskega učiteljskega gospod Josip Celestina v starosti 67 let. Pokojnik ni bil samo odličen učitelj, nego si je pridobil tudi veliko zaslug kot spisal prve slovenske matematike. Pred mnogimi leti je pokojnik oslepel in vsled tega šel v pokoj. Pogreb bo danes ob polu 5. popoldne iz Leonišča k Sv. Križu. Bodi mu blag spomin!

— Ravnateljstvo trgovskega bolniškega in podpornega društva v Ljubljani se usoja najvljudneje povabiti vse svoje gospode častne, podporne in prave člane kakor tudi vse dobrotnike in prijatelje društva k po pravih določeni sveti maši, ki se boje darovala prihodnjo nedeljo, t. j. dne 20. oktobra 1912 ob 10. uri dopoldne v Kapeli Leonišča.

— Imenitni gost v Ljubljani. Včeraj posetil je Ljubljano v spremstvu svoje soproge in tajnika dunajski generalni konzul »Zdrženih držav« v Ameriki Mr. Charles Denby. Obedel je v hotelu »Lloyd« katerega lastnik gospod Karl Tausen je dobil laskavo priznanje za dobro postrežbo. Odpeljal se je nato z avtomobilom proti Trstu in Benetkam.

— Ciril Metodovi družbi prihajajo že nekaj časa pritožbe, da nekateri gostilničarji nimajo računskih listkov. Proti tej pritožbi pa družba ne more ničesar ukreniti, kajti družba pošilja računske listke samo onim gostilničarjem, kateri jih pri družbi sami naroče. Gosti naj gostilničarje sami pouče, kje se dobe listki, t. j. da jih prodaja Ciril Metodova družba. Seveda je treba pridno segati po listkih; zato pa mora zopet skrbeti gostilničar in natakarič.

— Veletrgovina Fr. Kollman v Ljubljani je izročila C. M. Družbi 500 K od izkupička za prodane svetilniške valčke. To bodi opomin slovenskim hišam, da kupujejo le te vrste valčke za svetilnice, prepričan pa bodi vsak, da z nakupom tega predmeta koristi družbi C. M., pa tudi sebi radi izbornosti izdelka. — Mesto venca na grob pok. Ivana Servicelja, načelnika C. M. podružnice za Beljak in okolico je darovalo »Slovensko omizje« v Beljaku C. M. družbi 20 K.

— Dobavni razpis. C. in kr. vojaško oskrbovalno skladišče v Ljubljani naznanja trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani, da kupi vojna uprava za svoje postaje v Gradcu, Mariboru, Celovcu in Beljaku večje množine rži. Pismene ponudbe je poslati do 22. oktobra t. l. 8. ure zjutraj c. in kr. intendanci 3. voja v Gradcu. Dobavni razpis je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani na vpogled.

— Umetniška loterija. Slovenski umetniki naj blagovolijo vsa tista dela, katera smatrajo sposobna za glavne dobitke (v približni vrednosti od 300 do 1500 K) umetniške loterije, vposlati zanesljivo do sobote, dne 19. t. m. opoldne v prostore Splošnega slovenskega ženskega društva, Rimska cesta št. 9., desno, pritličje. Če možno, naj vposlejšje ob enem seznam ostalih za loterijo določenih umetvorov in sicer z označbo naslovov, tehnike in približne cene. Umetniška jura za glavne dobitke se snide v soboto, dne 19. t. m. ob 2. popoldne v istih prostorih. Ob 6. popoldne v soboto pa se vrši ravnotam skupna seja odbora in jury. Opozorja se še enkrat, da so gg. umetniki sklenili, vsa za to loterijo določena dela podariti in se zato smatrajo vsa v to svrhu poslana dela za podarjena. Tajništvo.

Trst.

»Dan« je bil v pondeljek razprodan že opoldne. Za zemljevid se je vse silno zanimalo. Zlasti pa vzbujajo zanimanje lepa vojna poročila. »Dan« se hitro širi v Trstu.

Občni zbor pol. društva »Edinost«. V nedeljski številki »Dneva« smo dejali, da je pripravljeno daljše poročilo o kritikastih, ki pride na občen zboru na dnevni red. Nismo se mogli, napadalo se je kakor po navadi. To, kar uganjajo ti ljudje, pa je že preveč. In napadi »Edinosti«? V sobotni številki govori o domačem perilu. In to vse v imenu edinosti. S takimi gnusnimi napadi se dela razdor. Gospodje, spametujte se!

V izložbi knjigarne g. Gorenjca je razobesen zemljevid balkanskih držav. Na mestih, kjer se vrše bitke, je zaznamovano. Zmiraj stoje pred izložbo ljudje v gruclah.

Hotelska družba »Griljan-Miramar pri Trstu«. »Edinost« poroča, da je ministristvo notranjih zadev sporazumno z ministrom za javna dela poddelilo »Tržaški hranilnici in posojilnici«. »Jadranski banki« in »Trgovski obrtni zadruzi« dovoljenje, da smejo ustanoviti delniško družbo pod imenom: »Hotelska družba »Griljan-Miramar pri Trstu« s sedežem v Trstu. Pravila so bila potrjena po trž. namestništvu dne 9. t. m.

Socialni tečaj N. D. O. V petek, 18. oktobra od 7. do 8. zvečer dr. Vekoslav Kisovec: »Bolniške blagajne in njih poslovanje«; od 8. do 9. zvečer Anton Brandner: »Društveni in zborovalni zakon«. Predavanje se vrši v društveni dvorani N. D. O., ul. sv. Frančiška 2.

Požar. Danes (15. okt.) okoli 8. ure zjutraj je nastal požar v zalogi sklenic, ul. Stadion. Trajalo je cel dopoldan, poprej da je požarna bramba, ki je bila takoj na delu, pogasila ogenj. Škoda ogromna.

Gibanje delavstva v čistilnici petroleja v Škedenju. Preteklo nedeljo se je vršil javen shod delavstva čistilnice petroleja. Shod je bil sklican za pristaše obeh organizacij, narodne delavske in socialno demokratične. Izvolila se je deputacija z nalogo, da intervenira pri ravnateljstvu glede skrajšanja delavnega časa za eno uro na dan.

Pevsko društvo »Skala« v Sv. Križu priredi prihodnjo nedeljo veselico istotam.

Gorica.

Med prikazni, katere dandanes svet zaradi kulture malokdaj vidi, spada tudi nek gorški poštni sel. Seveda je italijanskega pokolenja, in kot takšen, sovraži Slovence iz dna svoje pasje duše. Kjer se mu nudi prilika, tam

pokaže in izlije nekoliko svojega žolča na naše rojake. Človeku svetujemo, naj molči in ždi, ter opravi vestneje svojo službo sicer spozna moč in veljavo našo in svojo ničevost — kmalu.

Po burji in dežju, ki je tudi v Gorici precej časa vladal, se je tudi nam pokazal polagoma solnčni bog. Dnevi res niso topli, a so drugače lepi in solnčni, in to nas zadovoljuje. Se je vendar enkrat mesto zopet oživilo, saj prej ni bilo mogoče nikamor. Seveda je vreme prepozno za grozdje po deželi, a nam, ki smo ga v tem precej nenavajeni, nam de vseeno dobro. Da bi se le vzdržalo!

Vnet občinski paznik. Piše se nam: V nedeljo, ko sem šel obiskat neke svoje prijatelje in znance v Bitnjo na Goriško, sem se nevedoma ustavil na javni cesti za cerkvijo in smodko mimo puščevalni na nekega prijatelja. Ali v tem času se mi prikaže, strašilo v podobi občinskega paznika in mi pod kaznijo zažuga, naj se oddaljim iz kraja, kjer sem stal ali pa podam v cerkev, in da je tam hoditi še posebej zabranjeno. Vprašamo pa gospoda občinskega paznika, kdo daje taka povelja. Zaken gotovo ne, postava pa še manj, morda gospod župnik ali tistih par klerikalcev. Vprašam tudi ali sem, ko sem tam mirno stal motil mcerbiti verski pouk ali kakšnega gospoda klerikalnega ogleduha; menda pa ni na tem nič tako strogega, če pošten človek mirno na javni cesti stoji in tiho, mirno govori. Za danes menda dosti, ali opozorjam posebno na to drugo, da se jim kaj slabšega ne prigodi, kakor se je meni.

Nainovejša telefonska in brzojavna poročila.

Zadnje ure pred splošno vojno.

Turška poslanika v Belgradu in v Sofiji že odpotovala v Carigrad.

— Vojna izbruhne v par urah.

TURŠKI POSLANIK V BELGRADU ŽE ODPOTOVAL.

Belgrad, 16. oktobra. Turški poslanik na srbskem dvoru je danes ob 4. uri popoldne zahteval od srbske vlade svoje potne liste, katere je takoj prejel. Dve uri pozneje je zapustil Belgrad in odšel v Zemun, odkoder se popelje čez Rumunijo v Carigrad.

Belgrad, 16. oktobra. (Uradno.) Danes zvečer je tukajšnji turški poslanik odpotoval preko Zemuna v Carigrad. Turški podaniki v Srbiji so izročeni v varstvo Nemčije.

Belgrad, 16. oktobra. Vest, da je tukajšnji turški poslanik že odpotoval v Carigrad, je izzvala po vsem Belgradu velikansko navdušenje. Pred bolgarskim in grškim poslaništvom je občinstvo priredilo vinarne ovacije. Vojna izbruhne že v par urah.

Belgrad, 16. oktobra. Srbski prestolonaslednik kraljevič Alesander odpotuje jutri zjutraj v glavni srbski tabor v Niš. Vrhovni poveljnik nad celokupno srbsko armado se že nahaja na meji in je izdal tudi že vsa potrebna povelja za prehod čez mejo. Turški poslanik v Belgradu je odpotoval v Carigrad.

Belgrad, 16. oktobra. Srbska skupščina je dovolila zunanjemu ministristvu izvanredni kredit v znesku 200.000 dinarjev za zaupne namene.

TURŠKI POSLANIK V SOFIJI ISTOTAKO ŽE ODPOTOVAL.

Sofija, 16. oktobra. Danes ob deseti uri ponoči je tukajšnji turški poslanik z vsem poslaniškim osebjem zapustil Sofijo in odpotoval v Carigrad.

Sofija, 16. oktobra. Tukajšnji uradni list poroča, da ministrski svet na svoji včerajšnji seji ni sklenil ničesar glede kakega ultimata. List izjavlja, da je vsak ultimat brez vsakega pomena in odveč. Kralj Ferdinand bo jutri izdal na ves bolgarski narod obširno proklamacijo, v kateri bo tudi narodu sporočeno, da je vojna Turčiji že napovedana.

Sofija, 16. oktobra. Bolgarske čete pri Kjustendilu in pri Hormanliju čakajo samo še povelja, da udarijo čez mejo.

Sofija, 16. oktobra. Bolgarski poslanik v Carigradu odpotuje v Sofijo jutri zjutraj. Bolgarski podaniki v Carigradu bodo izročeni v varstvo Rusije.

NOV USPEH GENERALA MARTINOVIČA.

Podgorica, 16. oktobra. Armada vojnega ministra generala Martinoviča, ki prodira od južne strani proti Skadru je danes popoldne naskočila predurdbu Taraboša. Zlasti pri utrdbi Muric seje vnel krvav boj med Turki in Črnogorci. Turki niso mogli vzdržati vsled silnega streljanja črnogorskih topov in so po kratkem boju utrdbo zapustili in se umaknili v Taraboš.

Podgorica, 16. oktobra. General Martinovič je že pred durmi Taraboša. Črnogorska artiljerija je že pripravljena, da prične vsak čas bombardirati mesto. Čim pa Taraboš ima general Martinovič pristo pot do Skadra. Glavna šitka za Taraboš se bo vršila jutri.

BOJI OKOLU BERAN.

Cetinje, 16. oktobra. Brigada generala Vukotića se bojuje sedaj v okolici Beran. Včeraj se je generalu Vukotiću pridružil 1500 Albancev, ki so prišli iz Kosoškega polja.

PRINC DANILO NA POTU V SKADER.

Cetinje, 16. oktobra. Prestolonaslednik Danilo prodira sedaj s svojo armado od severa z vso silo proti Skadru. V mestu Tuzi je vstala manjša črnogorska posadka. Vest, da so Črnogorci Skader že napadli, ne odgovarja resnici, vendar pa se to zgodi v najkrajšem času.

KRVAVI BOJI PRI VRANJ.

Carigrad, 16. oktobra. Po turških poročilih so štirje turški bataljoni pri Vranji vrgli 8000 Črnogorcev nazaj. Črnogorci so imeli velike izgube. Turška poročila zatrjujejo, da je padlo nad 600 Črnogorcev. Vest se še ne potrjuje in najbrže tudi ne bo resnična.

BOLGARSKA VSTAŠKA ČETA UNIČENA.

Solun, 16. oktobra. Pri Velešu (Köprülü) so turški vojaki popolnoma uničili neko bolgarsko vstaško četo.

KURDI ZA TURKE.

Carigrad, 16. oktobra. Kurdi iz Dersina so skoročili sultanu, da so pripravljeni odposlati na bojišče Turkom 1200 jahačev.

SRBSKO-TURŠKI OBMEJNI SPOPAD.

Solun, 16. oktobra. Obmejni boji med turškimi in srbskimi četami so se že pričeli.

SESTANEK MED CARJEM NIKOLAJEM IN AVSTRIJSKIM CESARJEM.

Pariz, 16. oktobra. Pariški listi poročajo, da se vrše med Dunajem in Petrogradom pogajanja glede sestanka med carjem Nikolajem in avstrijskim cesarjem. Posredovalno vlogo igra nemški cesar Viljem.

DELEGACIJE.

Dunaj, 16. oktobra. Delegacije so končale svoje zasedanje. Takoj v eni izmed prvih sej poslanske zbornice se bodo vršile nove delegacijske volitve. Prihodnje delegacijsko zasedanje se vrši v Budimpešti. Kakor se govori, namerava vlada od novih delegatov zopet zahtevati povišanje kreditov, kar se pa še ne potrjuje.

Iz uradnih poročil z dne 14. oktobra:

I.

Včeraj popoldne je črnogorska vojska zavzela brda Visitor nad Gusnjem. Ob tej priliki bili ozvojeni dve kuli na Visloru, jedna na Pečiču, druga na Nočiču. Turki so se jako branili, toda junaško se jih je obvladalo. Pri tem je vojska zaplenila 4 dobre brzostelne tope, mnogo pušk in municije ter dva turška barjaka.

II.

Brigadir Janko Vukotić brzojavlja, da so v teku bojne operacije proti Beramu, Padec Berama se pričakuje vsak trenotek.

III.

Cel dan so bili včeraj dogovori glede predaje Tusi z utrdbami v okolici in z jednim delom Šipčanika. Ker so se Turki obotavljali, je črnogorska artiljerija pričela z obstreljevanjem. Naša artiljerija je onesposobila dva turška topa na utrdbi Vranj za nadaljni boj. En sam top po utrdbe ni mogelbraniiti. Vranj izobesi pozneje belo zastavo. Živalni klic radosti zavre v črnogorskih četah. Ob pol 11. se poda tudi mesto Tusi z ostalim delom Šipčanika. Radost nepopisna. Vsa Podgorica, moške in ženske hiti proti Ržaničkemu mostu, da je priča veselega dogodka in zmage, izvojevane brez velikega krvoprelitja. V Tusi in Šipčniku je preko 5000 mož turške posadke. Pred prodajo so Turki prosili, naj se jih pusti z orožjem v Skader, naker se ni moglo pristati. Zvečer pride v Podgorico 3000 vojnih jetnikov iz Šipčanika in Tusi.

IV.

V glavnem vojnem mtaboru je najboljšje razpoloženje. Kralj neprestano dobiva iz vseh strani sveta brzojavne izjave simpatij. Glinjiva je brzojavka vdove grofa Ignatijeva. Istotako so polni navdušenja za Črnogoro telegami velikih angleških listov, ki javljajo, da stavijo z največjim veseljem svoje predale na razpolago pravični stvari Črne Gore.

V.

Od začetka boja do danes je imela Črna Gora vsega skupaj 256 mrtvih in preko 800 ranjenih. Največ ranjencev je bilo pod Tarabošem, kateremu so se naše čete približale na 1500 metrov in osvojile jedno vrsto šanc. Za tem je bilo mnogo mrtvih na Dečiču, ki so ga Črnogorci zavzeli v naskoku. Izguba na častnikih je precejšna. Od ranjencev jih je 90 odstotkov lahko ranjenih, tako da bodo v desetih dneh sposobni zopet za boj. Čete pred Šipčanikom se vesele najboljšega zdravja.

Odgovorni urednik Radivoj Korene.
Last in tisk »Liteliske tiskarne«.

Mali oglasi.

Mehlovana soba s posebnim vhodom se odda s hrano. Nova ulica 3, I. nadstropje.

Dijak se sprejme na hrano in stanovanje. Kje, pove »Prva anončna pisarna«. 719—3.

Mehlovana mesečna soba s posebnim vhodom se odda. Kongresni trg 13, II. nadstropje. 720—3.

Posebna specialiteta likerja

„Zdravnik želodca“

se dobi v vseh boljših lokalih ter tam, kjer so razvidni dotični plakati, ali pa direktno pri

Lovro Sebeniku v Šiški
pri Ljubljani.

Človeški muzej

za anatomijo, embriologijo, patologijo in plastične umotvore.

Muzej vsebuje: Anatomijo človeka, operacije, amputacije, notranje in zunanje bolezni, ki se dogajajo v človeškem življenju, na naravnovelikih preparatih.

Vstop je dovoljen le odraslim osebam. — Katalogi pri blagajni. — Vsako uro se razloži anatomiska Venera. — Odprto od zjutraj do 10. ure zvečer v Latermanovem drevoredu.

Otvoritev v nedeljo, 13. oktobra 1912.

K obilni udeležbi vabi vljudno Ravnateljstvo.

Vsak petek sveže morske ribe

v trgovini s špecerijskim blagom

T. MENCINGER, Ljubljana

Resljeva cesta 3 - Sv. Petra cesta 37 in 42 - Martinova cesta 18.

Velika zaloga delikates in vinarna.

Samo po K 4.— več sto pelerin s kapucami ali pa otročje obleke (kostumi).

Samo po K 6.— daljše pelerine ali pa kamgarnaste hlače za gospode.

Samo po K 8.— najdaljše pelerine ali pa moderno izdelane obleke za gospode.

V damski konfekciji vedno velika izbira. Postrežba točna. Cene nizke.

„Angleško skladišče oblek“

O Bernatovič, Ljubljana, Mestni trg št. 5.

Kavarna „Central“

Danes in vsak dan predstava priljubljenega na novo pridobljenega

glasbenega instrumentalnega in humorstičnega kabareta.

S spoštovanjem

Štefan Miholič, kavarnar.

Začetek ob 9. uri zvečer.